

In de rubriek scripties worden afstudeerscripties besproken met onderwerpen die verband houden met de in Agora aangesneden thema's. Voor bespreking worden scripties gekozen die de redactie zijn opgevallen in kwalitatief en/of inhoudelijk opzicht.

Katrien Slegers (2002) Een tijd-ruimtegeografie van asielzoekers: een case study in het Brusselse stadsgewest. Instituut voor Sociale en Economische Geografie, Katholieke Universiteit Leuven.

Tijdruimtegeografie beleeft al een tijdje een revival in het Leuvense geografisch onderzoek. Niet in zijn klassieke Hägerstrandiaanse vorm, die zich, zoals Katrien Slegers in haar scriptie stelt, beperkt tot activiteiten van korte duur, maar wel verbonden met de structuratietheorieën van onder meer Giddens en Bourdieu die de wisselwerking tussen het dagelijks leven en de grotere maatschappelijke structuren blootleggen. De progressieve stroming in de Leuvense geografie schenkt daarbij vooral aandacht aan de invloed van de maatschappelijke structuren op het dagelijks leven van maatschappelijk zwakkere groepen.

De scriptie van Katrien Slegers bestudeert het dagelijkse leven van asielzoekers in verschillende gemeenten uit het Brusselse stadsgewest. Via diepgaand en degelijk kwalitatief onderzoekswerk beschrijft ze twee belangrijke bronnen van beperkingen die het leven van asielzoekers beheersen: de wetgeving omtrent kandidaat-vluchtelingen en de geografische situering van hun woning.

De wetgeving bepaalt vooral de woonvorm en de mate waarin asielzoekers zelf hun dagindeling kunnen bepalen. Met het vorderen van de asielprocedure vergroot de keuzevrijheid voor de asielzoeker. In de eerste fase van de asielaanvraag, waarbij over de ontvankelijkheid van de asielaanvraag wordt beslist, krijgen asielzoekers alleen materiële steun en worden ze ondergebracht in een asielzoekerscentrum of lokaal opvanginitiatief. In deze opvangvormen geldt een reglement dat vrij gedetailleerd het tijd- en ruimtegebruik van asielzoekers begrenst, onder meer door het instellen van een avondklok. Ook het werkverbod in deze fase is ingrijpend voor de organisatie van het dagelijkse leven, onder meer door de financiële gevolgen ervan.

In een tweede fase wordt beslist over de eigenlijke erkenning als vluchteling en worden asielzoekers voor financiële steun toegewezen aan een gemeentelijk OCMW. Asielzoekers mogen hun woonplaats vrij kiezen en werk zoeken, hoewel hun nog steeds onzekere verblijf hen in beide gevallen parten speelt.

Ook de ligging van de woonplaats (perifeer of centraal in het stadsgewest) oefent belangrijke beperkingen uit. In perifere gemeenten moeten grote afstanden worden afgelegd voor nagenoeg elke activiteit of voorziening, maar is het aanbod aan openbaar vervoer, waarvan asielzoekers nagenoeg altijd afhankelijk zijn, beperkt. Dit dwingt hen om hun dagelijkse 'projecten' ernstig te beperken. Velen wonen dan ook liever in het stadscentrum, waar de bewegingsvrijheid en de mogelijkheden om een openbaar leven uit te bouwen groter zijn.

Vervolgens analyseert de onderzoekster de invloed van deze activiteiten op de maatschappelijke integratie van asielzoekers. Een beetje reductionistisch beperkt ze dit begrip tot de opbouw van een sociaal netwerk en het al dan niet aanvaard worden door de bureaus. Als integratie het vinden van een bevredigende plaats in de maatschappij betekent, dan biedt dit onderzoek nog heel wat meer materiaal waaruit zinnige conclusies kunnen worden getrokken, zoals het vinden van werk en een aangename vrijetijdsbesteding, het vergaren van de nodige bestaansmiddelen (waaronder een menswaardige huisvesting), enzovoort.

Desondanks weet Katrien Slegers zinvolle vraagtekens te plaatsen bij de huidige opvang van asielzoekers in België en reikt ze enkele vernieuwende argumenten aan voor het in België woedende debat over de spreiding van asielzoekers over het land. Belangrijk is dat ze meer vrijheid bepleit voor asielzoekers in de keuze van hun woonplaats, gezien de enorme invloed ervan op hun dagelijks leven en hun integratiemogelijkheden. In een beleidscontext waar men onder rechtse druk deze keuzevrijheid nog meer tracht te beperken om een 'evenwichtiger' verdeling van asielzoekers over stadscentrum en periferie te verkrijgen, is dit onderzoek dan ook verfrissend.